

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU



Roman Vicherek:

„Velmi dobře se soudcům soudí, ať už u krajského soudu anebo Nejvyššího soudu, vražda. A to proto, že ji umí policisté kvalitně vyšetřit.“

Pavel Tůma:

„Autorskoprávní ochranu lze v České republice označit za zcela standardní, možnost uplatnění určitých národních specifik v této oblasti je již výrazně omezena.“

Petr Angyalossy:

„Německá, francouzská i česká justice mají mnoho společného, ale najdou se i takové rozdíly, díky nimž můžeme vzájemně čerpat ze zkušeností, které máme v jednotlivých zemích.“

Petr Barták:

„Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu nejčastěji řeší otázky týkající se mezinárodní příslušnosti českých soudů a lidských práv.“

ÚVODNÍ SLOVO

PŘEDSEDY NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Pomalou končí rok 2021. Dalších dvanáct měsíců poznamenaných snad ve všech oblastech lidské činnosti koronavirovou pandemií. I soudy se s různými jejími projevy a důsledky musely denně potýkat. Rád proto v té souvislosti konstatuji, že se i přesto pandemie výrazněji nepodepsala na kvalitě a efektivitě české justice. Samozřejmě, na nižších stupních soudní soustavy, kde je potřeba denně rozhodovat v soudních síních, to měli kolegové soudci z tohoto pohledu složitější, než například my u Nejvyššího soudu, ale i před Nejvyšší soud pandemie postavila donedávna ještě nepředstavitelné úkoly a výzvy – a já mám radost z toho, že je naši soudci tak skvěle zvládli.

Mám na mysli především rozsudek velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu z 16. března 2021, sp. zn. 15 Tdo 110/2021, který reagoval na očekávání široké odborné i laické veřejnosti a nade vše pochybnost sjednotil rozhodovací praxi, když konstatoval, že pro použití § 205 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku, vztahujícího se k trestným činům krádeže spáchaným za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, musí být jednoznačně prokázána věcná souvislost spáchané krádeže s danou událostí, za kterou lze považovat i aktuální výskyt koronaviru označovaného jako SARS-CoV-2 a způsobujícího onemocnění COVID-19. Nestačí tedy, aby existovala pouze souvislost daná tím, že ke krádeži došlo v době, kdy platil vládou vyhlášený nouzový stav. – Toto rozhodnutí bylo velkým senátem trestního kolegia vydáno v nejrychlejším možném čase, tak jak to platné zákony umožňují, aby jako důležitý judikát předestřelo právní názor Nejvyššího soudu všem nižším soudům v České republice.

Stalo se totiž, že přinejmenším řádově desítky rozsudků, vydaných nižšími soudy dříve, než byl vydán sjednocující názor velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, konstatovaly opak, jinak řečeno, byly vůči obviněným nespravedlivě přísné. Tam, kde uplynula lhůta pro odvolání i dovolání, hrozilo, že náprava takové křivdy bude jen stěží možná. Prakticky jedinou možností se jevila, a i nadále jeví, náprava prostřednictvím rozhodování o stížnosti pro porušení zákona, podané k Nejvyššímu soudu ministrem spravedlnosti. A tak se i stalo. – Velice si vážím práce příslušného odboru ministerstva, který byl v minulých měsících zavalen stovkami podnětů ze strany odsouzených a jejich obhájců, ty rychle prověřil a v případě, kdy uznal, že podání stížnosti pro porušení zákona má reálný podklad, pak takové podání k Nejvyššímu soudu paní ministryni spravedlnosti navrhl. Evidujeme takových stížností pro



porušení zákona už přes osm desítek. Ostatně není na místě hovořit v minulém čase, podle mých informací více než stovka obdobných podnětů je na ministerstvu spravedlnosti stále ještě prověřována.

Jsem pyšný také na naše soudce, kteří přišli už na jaře s návrhem na dílčí novelu trestního řádu, aby se rozhodování o stížnostech pro porušení zákona právě kvůli výše nastíněnému problému urychlilo tím, že se celý proces zjednoduší a zefektivní namísto veřejného projednávání v soudní síni rozhodováním v neveřejných zasedáních. Musím poděkovat zákonodárcům, že takový postup schválili, umožnili novelizaci trestního řádu nejrychleji, jak to jen šlo, a nápravu možných křivd proto podstatně urychlili. Od prvního dne účinnosti novely, od 8. prosince 2021, pak senáty trestního kolegia Nejvyššího soudu začaly podle nových pravidel rozhodovat.

Nemám příliš v oblibě fráze typu „všechno zlé je k něčemu dobré“, ale tady to evidentně zafungovalo. A tak zůstávám i nadále optimistou: Když o něco jde, dokážeme se semknout a problém vyřešit. Přeji nám všem, ať to platí i v příštím roce. Anebo ještě lépe, ať v roce 2022 obdobné problémy raději vůbec nevznikají.

Váš Petr Angyalossy

Foto na titulní straně: Předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy navštívil na přelomu listopadu a prosince 2021 nejvyšší soudní instituce v Německu a Francii. Bližší podrobnosti přináší komentovaná fotogalerie uvnitř tohoto čísla AEQUITAS 4/2021. Fotografie na titulní straně pochází ze setkání s předsedkyní Spolkového soudního dvora v Karlsruhe Bettinou Limperg, které se uskutečnilo ve čtvrtek 2. prosince.



ROZHOVOR

ROMAN VICHEREK

SOUDCE TRESTNÍHO KOLEGIA NEJVYŠŠÍHO SOUDU

„Velmi dobře se soudcům soudí, ať už u krajského soudu anebo Nejvyššího soudu, vražda.
A to proto, že ji umí policisté kvalitně vyšetřit.“

JUDr. Roman Vicherek, Ph.D.

JUDr. Roman Vicherek, Ph.D. (*1975)

- soudcem od roku 2006
- soudcem Nejvyššího soudu od 1. 10. 2021
- Vystudoval Právnickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, od roku 2004 působil jako justiční čekatel u Okresního soudu v Ostravě.
- V roce 2006 byl přidělen k výkonu funkce soudce k Okresnímu soudu v Ostravě, kde od roku 2015 vykonával funkci místopředsedy. Následně od roku 2018 působil u Krajského soudu v Ostravě, kam byl nejdříve přidělen dočasně, ale od roku 2019 už natrvalo jako soudce odvolacího trestního senátu.

Pane doktore, Vy nejste až tak úplně kariérní soudce. Alespoň počátky Vaší kariéry byly někde úplně jinde. Po skončení studia na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně jste působil nejprve u Policie ČR jako vyšetřovatel, později policejní rada. Jako justiční čekatel jste nastoupil na Krajský soud v Ostravě až dva a půl roku po studiu vysoké školy. Jak na to období vzpomínáte?

Už na vysoké škole věděl, že chci být soudcem. Dokonce jsem měl přímo představu, že chci být trestním soudcem. Řešil jsem ale, nakolik mám dost zkušeností, abych se tím soudcem stal. K možnosti pracovat na úřadu vyšetřování jsem se dostal ještě dříve, než jsem dokončil fakultu. A když už jsem u policie působil, řekl jsem si, že by nebylo špatné tam po škole nějaký čas zůstat a poznávat trestní právo z tohoto úhlu pohledu, takto od začátku. Proto jsem podal přihlášku k policii, absolvoval vstupní pohovory a všechny testy ještě předtím, než jsem složil státní zkoušku. Reálně jsem pak nastoupil pár dnů poté, co jsem odstátnicoval. Věděl jsem, že to bude pro mě přínosné, navíc se mi započte, a to se skutečně stalo, práce u policie k potřebné praxi uznávané v justici.



Vaše rozhodnutí alespoň krátce pracovat u policie nebude až tak překvapivé, když se vrátíme ještě dalších pár let zpátky, kdy jste po gymnáziu, po absolvování povinné vojenské služby, původně uvažoval, že zůstanete v armádě. Tam jste sice nakonec nezůstal, ale ještě před studiem práv jste byl načas zaměstnán také u další „ozbrojené složky“, Vězeňské služby.

Po ukončení gymnázia jsem ještě o právech ani neuvažoval. Dokonce jsem zvažoval, jestli vůbec chci studovat nějakou vysokou školu. Bylo mi čerstvě osmnáct, žil jsem dobrodružstvím, provozoval jsem bojové sporty. Místo, abych přemýšlel nad tím, že se budu akademicky vzdělávat, uvažoval jsem právě o armádě a policii. Jako voják základní vojenské služby jsem se dokonce přihlásil k tehdejší vznikající 4. brigádě rychlého nasazení, protože jsem chtěl absolvovat opravdový vojenský výcvik se vším všudy. Trvalo mi poměrně dlouhou dobu, než jsem si to v hlavě poskládal. Armádní život, který jsem okusil, mi nevyhovoval a už když jsem nastupoval k vězeňské službě, měl jsem jasno, že budu usilovat o přijetí na právnickou fakultu. I proto jsem požádal, abych byl přidělován k eskortě. Takže ještě dříve, než jsem na právnické fakultě začal studovat, jsem trávil mnohá dopoledne v jednacích síních, byl v pozici toho, kdo sedí vedle obžalovaného jako příslušník vězeňské služby. Mělo to pouze tu nevýhodu, že k dalším jednáním byla určena jiná eskorta a já se pak většinou nedověděl, jak to vlastně všechno dopadlo.

Po absolvování právnické fakulty jste tedy nastoupil k policii a tam se jako vyšetřovatel specializoval na ekonomickou

a finanční kriminalitu. Jako policejní rada jste následně působil u Odboru hospodářské kriminality. – Byly Vám tyto specializace bližší potom také jako soudci?

Já se s touto specializací nesetkával jen jako policista, ale když jsem nastoupil k okresnímu soudu, tak jsem se jí prvních deset let věnoval i tam. Z tohoto úhlu pohledu by se mohlo zdát, že je to moje oblíbená specializace, kterou vyhledávám. I když mě to baví a vnitřně uspokojuje, jako souzení obecně, sám jsem si tento obor jako soudce nevybral. Hospodařina byla a je na nižších soudech soudci neoblíbená, a tak ji dostávají často právě nováčci. Nicméně když jsem se pak stal místopředsedou okresního soudu, a Ostrava má poměrně velký soud, pak s těmi manažerskými povinnostmi už nebylo možné to vše stíhat a já přesvědčil jednoho z kolegů, aby to převzal po mně. Mimochodem, pokud jsem zpracovával rigorózní práci, disertační práci, anebo následně další vědeckou práci, tak jsem se zaměřoval úplně jiným směrem, věnoval jsem se spíše sankčnímu systému a podmíněnému propuštění. To si myslím, že o něčem svědčí. Typově nejvíc, co v té hospodařině u okresního soudu napadlo, byly daňové trestné činy. A ty, podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu, napadají snad všem senátům trestního kolegia, takže se k nim dostávám vlastně i tady.

Hospodářská kriminalita tedy není Vaším hobby, je Vám ale přece jen něco bližší, co se třeba z pohledu soudce rozhoduje snadněji?

Velmi dobře se soudcům soudí, ať už u krajského soudu anebo Nejvyššího soudu, vražda. A to proto, že ji umí policisté kvalitně vyšetřit. K vraždě bohužel dochází často v rodině, popřípadě dojde



k zavraždění jiné osoby, často třeba bezdomovce. Tam všude je vlastně pokaždé podobný mechanismus vyšetřování. A proto se to policie za ta léta naučila precizně. – Samozřejmě též vzhledem k závažnosti tohoto činu. I soudy soudí vraždy podle stejných kritérií poměrně dlouho, ze spisu to vyznívá jednoznačně, policii, jak už jsem řekl, je to kvalitně zpracované. Oproti tomu ta neustále zmiňovaná hospodářská kriminalita, ta je složitá už i kvůli tomu, jak se neustále mění legislativa, jak složitá ta problematika sama o sobě je. Musíte tam mít širší spektrum znalostí z oblasti ekonomiky či daní, takže sami policisté při vyšetřování občas tápou.

Pachatelé hospodářské trestné činnosti budou pravděpodobně také často o krok napřed, sofistikovanější, než samotní vyšetřovatelé. Na rozdíl od vraždy, která bývá spíše impulzivním činem, jistě dlouhodobě promýšlejí, jak svoji trestnou činnost zakrýt.

Ano, to určitě. Na druhou stranu je to procesně zase jednodušší v tom, že obžalovaní z hospodářské kriminality chodí k soudům, přebírají si obsílky. V případě vraždy máme samozřejmě vazební řízení, ale u jiných trestních věcí vám na okresních soudech polovička nařízených jednání odpadne, protože nedoručíte předvolání, což se mi v ekonomické kriminalitě příliš nestávalo. Tam bylo zastoupení advokátem, a obžalovaní se soudnímu řízení většinou nevyhýbali. Pokud nešlo o jejich programovou strategii, k soudu chodili a tam se odehrával souboj argumentů. Obhajoba dala argumenty, protistrana na ně reagovala, anebo naopak, a já jako soudce jsem měl povinnost to spravedlivě posoudit nebo přijít s vlastním řešením.

Jak jste spokojen s přidělením k senátu č. 7 Nejvyššího soudu? Už jsme si vysvětlili, že pravděpodobně nelitujete toho, že jste nebyl přidělen do specializovaného senátu na ekonomickou kriminalitu č. 5.

Jestliže mě Nejvyšší soud příjemně překvapil lidským přístupem snad všech kolegů, pak právě senát číslo sedm je v tomto směru úplně skvělý, protože si v něm rozumíme, dokážeme spolu velmi dobře komunikovat, po lidské i odborné stránce. Byť připouštím, že pokud jde o zmíněnou „pětku“, pak spolupracuji i s jejími členy, hlavně s doktorem Jiřím Říhou a přirozeně s předsedou kolegia Františkem Púrym. Oba je znám už delší dobu, asi tři roky, z působení v úzké rekodifikační komisi pro tvorbu nového trestního řádu. Velmi pozorně vnímám, jakým způsobem pracují, jak argumentují. Jistě bych si rozuměl i s nimi.

Myslíte si, že právě společné působení v rekodifikační komisi bylo pomyslnou Vaší vstupenkou pro prvotní nabídku stáže u Nejvyššího soudu?

Ten začátek byl úplně někde jinde. Souvisel se semináři, které Nejvyšší soud a Nejvyšší státní zastupitelství pořádají pro soudce v rámci školení Justiční akademie. Na jednom z těchto seminářů, tuším se týkal odklonů v trestním řízení, byl přítomen tehdejší předseda Nejvyššího soudu profesor Pavel Šámal. Já tam měl za nižší soudy prezentaci. Tu jsem odpřednášel a vzpomínám si, že v pauze mě profesor Pavel Šámal zastavil s tím, že se mu ta prezentace líbila. Tak jsem se jej poněkud drze, vědom si toho, že jsem soudcem na prvním stupni, zeptal, zda mi nechce nabídnout místo soudce u Nejvyššího soudu... On odpověděl, že možná v budoucnu ano, čímž mě hodně překvapil.



To byl takový úplně prvotní moment, který jsem bral jako legraci, ale pak to postupně samospádem do toho všechno zapadalo. – Brzy se například jednalo o tom, kdo nahradí ve funkci tehdejšího předsedu Okresního soudu v Ostravě. Odcházejícímu předsedovi jsem to jako místopředseda odmítnul, opravdu jsem nechtěl kvůli manažerským povinnostem ještě více omezit souzení. No a přibližně ve stejný čas do toho vstoupil Krajský soud v Ostravě, který se ozval s tím, že i na základě upozornění profesora Šámala mají zájem, abych tam nastoupil do odvolacího senátu. Myslím si, že mě podpořil také profesor Fenyk, se kterým se velmi dobře známe z brněnské fakulty a hodně mi pomohl s mojí dizertační prací řadou konzultací. Právě profesor Fenyk mě navrhl do rekodifikační komise, kde jsem začal úzce spolupracovat i se soudci Nejvyššího soudu.

Když se poněkud obligátně zeptám, která z věcí, co jste v minulosti soudil, Vám nejvíce utkvěla v paměti, co to bude?

Pravdou je, že těch případů, které jsem řešil, je strašně moc, všechny mi nějak splývají. Takových, co by vybočovaly, moc není, často už si nepamatuji detaily. Mám ale jeden, o kterém neustále říkám svým studentům, když je učím sankční politiku a ukládání trestů. Shodou okolností jde o první věc, kterou jsem měl v jednací síni jako čerstvý, praxí zcela nepolíbený, soudce. – Kromě toho, že jako začínající soudce úzkostlivě studujete proces a správné postupy, které ještě nemáte úplně zažitě, můžete pochybit, stejně jako já, úplně někde jinde – při ukládání trestu. Šlo o standardní věc, krádež lahve alkoholu v obchodě, za pár stokorun.



Pachatelem byl člověk, který měl už za sebou nějaké podobné skutky, takže tenkrát to bylo podle 247 odst. 1 písm. e), tudíž měl být uložen trest i za poměrně bagatelní trestní činnost, jak bychom dnes označili, a já začal přemýšlet o tom, jaký trest uložit. Přitom si říkám: „Klasický průběh, obžalovaný tak trochu recidivista, což je jistě přitěžující okolnost. Pokud už nejsou žádné další přitěžující okolnosti, ale ani ty polehčující, měl bych určitě jako základ vzít polovinu trestní sazby a kvůli recidivě musím jít do její horní poloviny.“ Tak jsem taky rozhodl, protože mi to přišlo jako zcela rozumné, z čehož mě velmi rychle vyvedl krajský soud, že „tudy cesta nevede“, že u takto bagatelních trestných činů bychom měli začínat někde jinde, než hned na polovině trestní sazby.

Naznačil jste, že přece jen si těch Vámi rozhodovaných věcí pomatujete určitě více, než právě tu první.

Nejsou to třeba jednotlivé případy, ale spíše osudy lidí, kteří v nich vystupují. Nedávno mi napsal jeden z odsouzených na můj fakultní e-mail, že se díky mně polepšil. V době, kdy jsem ho odsoudil, tak trestnou činnost popíral. Následně mi ale napsal, že se trestné činnosti skutečně dopustil. Už se prý vrátil z výkonu trestu, kde se nad svým přístupem k životu opravdu zamyslel a přehodnotil své priority. Proto si po návratu z vězení našel práci, založil rodinu a žije řádným životem, za což mi děkuje. – Může to vypadat absurdně, protože já neudělal nic jiného, než jej v senátu odsoudil k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Snad ale díky tomu tento člověk získal vnitřně dostatek času pro svoji katarzi.



Nakonec takové věci ovlivňují i mě – dokládají, že moje práce má smysl.

Do jaké míry Vás u okresního soudu zatěžovala funkce místopředsedy?

Asi to bude u každého soudu různé, s ohledem na velikost. Už jsem říkal, že Okresní soud v Ostravě je poměrně velký, měl 80 soudců, takže podobně jako Nejvyšší soud, a k tomu mnoho zaměstnanců v administrativě. Takže to z tohoto pohledu bylo náročné. Nicméně s předsedou soudu magistrzem Romanem Pokorným jsem dokázal velmi dobře vyjít, takže v tom to bylo zase snadnější. Mělo to více rovin. Chtěl jsem se v první řadě rozvíjet jako právník. V tom jsem viděl svoji budoucnost a samozřejmě měl i ten sen, že dosáhnu třeba někdy té maximální mety – Nejvyššího soudu. A do toho najednou přijde něco, s čím se musíte zabývat jako manažer. Když to přeženu, aby byly například drobné do nějakého rozměňovacího automatu, nebo potřebujeme někoho na úklid, kdo nám bude uklízet přesně tehdy a tehdy..., to jsou věci, které samozřejmě řeší i širší vedení soudu, ředitelka správy nebo další personál, ale konečné rozhodnutí musí padnout ze strany předsedy nebo místopředsedy. Podobné problémy soudce coby funkcionáře denně odtahují od samotného rozhodování.

Nejsložitější na tom je pak řízení lidí. To je komplikovaná záležitost. – Ani ne tak řízení lidí, jako řízení soudců. Na zaměstnance, třeba zapisovatelky, řidiče či další obslužný personál, můžete používat

politiku cukru a biče, protože máte třeba možnosti mimořádných odměn a na druhou stranu sankcí – nic z toho ale nemáte k dispozici u soudců. Samozřejmě, je tam kárné řízení, což je ale mezní možnost, pozitivní motivaci nemáte skoro žádnou. Co je pro většinu soudů stejné, soudci logicky argumentují, jak jich je málo. Přepočítávají počet věcí na jednoho soudce v porovnání se soudem s nižším nápadem a pro vás je těžké je pak přesvědčovat, že toho musí zvládnout ještě víc. U nás byl oblíbenou destinací, se kterou se operovalo, mnohem menší Okresní soud v Opavě. – K tomu vám začnou soudci odcházet. Mateřská dovolená, ve které nemůžete nikomu bránit a nikomu nic zazlívát, postup na krajský soud, který je ve stejném městě a logicky si vybírá právě mezi soudci od vás, kteří v tom městě také bydlí. To jsou všechny ty věci, které odčerpají více času, než souzení jako takové. Já měl poloviční nápad, tak jsem se snažil, abych napůl soudil a napůl úřadoval jako místopředseda. Ale v reálu mi funkce ubírala tak 70 až 80 procent času. A samozřejmě toho času na další rozvoj, třeba řešení nových právních problémů, bylo málo, protože je vytěšňovaly naopak problémy, třeba jak ušetřit za toaletní papír. Proto bych už soudního funkcionáře dělat nechtěl. I když, dnes jsem v úplně jiné pozici, jsem nováčkem u Nejvyššího soudu a jedinou funkci, kterou chci získat, je funkce předsedy senátu.

Jaké máte plány ve své pedagogické, přednáškové činnosti?

Rád bych se jí věnoval i nadále. Protože mě to naplňuje, umožňuje



mi to setkávat se s akademickou obcí, která mi dává další podněty. A takové podněty ke mně přirozeně nemohou jít ze strany mých kolegů. Pedagogická činnost mi proto hodně pomáhá, ale pokud by kvůli ní mělo docházet k nějakému křížení, kdy bych nemohl zvládat buď práci jednu, nebo druhou, jsem samozřejmě připraven se přednášek na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci vzdát. Nejvyšší soud je pro mě opravdu stěžejní, a to nejdůležitější, co jsem mohl ve svém profesním životě získat.

V rozhovorech se soudci často hovoříme také o tom, jak tráví volný čas. Vy už jste v úvodu řekl, že jste byl vždy dobrodružná povaha, zmínil jste bojové sporty, na vojně elitní brigádu složenou z průzkumníků... Už jste se zklidnil (úsměv)?

Pokud jde o bojové sporty, to postupně pominulo. V období, kdy jsem nastoupil jako mladý soudce, se spoustou práce, do které se musíte dostat, zároveň se chcete věnovat rodině, dceři, tak ty původní zájmy šly na vedlejší kolej. Sport jako takový se ale do mého života samozřejmě postupně vrátil a preferuji sporty, kterými vyvažuji to své sedavé zaměstnání. Skoro každý den si vyrazím zaběhat, dám si svých 10 kilometrů. Pokud stíhám, alespoň jednou, dvakrát, týdně zajdu do posilovny. Hraju často badminton a velmi miluju chození po horách. Možná láska k přírodě a horám započala právě tím, jak jsem byl zvyklý jako průzkumník se v horách a lesích pohybovat. Pobyt na horách

je něco, co mi vždycky vyčistí hlavu. Od nás, ze severu Moravy, je to blízko do Beskyd, ale daleko nejsou ani Malá a Velká Fatra, hodinu a půl cesty autem, což je blíž, než do Brna. Samostatnou kapitolou je fotbal, který jsem hrával jako malý kluk. Pak se to na dlouho přerušilo, ale jakmile jsem nastoupil na Nejvyšší soud, tak jsem velmi rychle pochopil, že na trestním úseku jsou velmi populární pravidelné fotbalové mače s kolegy, proto jsem začal fotbal opět hrát.

Pokud pro Vás hodina a půl v autě prakticky nic neznamená, cestovat za prací do Brna pro Vás pravděpodobně také nebude žádný velký problém...

Cestování ani pobyt přes týden v Brně mi nevadí. Velmi rychle se adaptuji a cítím se doma skoro všude. Řídím rád a cesta z mého bydliště do práce v Brně trvá přibližně jen hodinu a čtyřicet pět minut, z větší části po dálnici. Takže v tomto směru je to pohodlné cestování. Spíše než časté cestování je horší odloučení od rodiny. Jsem rád, že mě rodina podporuje, hlavně manželka. Možná si po těch letech už na to, jak málo pobývám doma, zvykla. Výhodou je, že dcera má 17 let, takže tátu už tolik nepotřebuje.

**Děkuji za rozhovor
Ptal se Petr Tomíček**



ROZHOVOR

PAVEL TŮMA

SOUDCE OBČANSKOPRÁVNÍHO A OBCHODNÍHO KOLEGIA
NEJVYŠŠÍHO SOUDU

„Autorskoprávní ochranu lze v České republice označit za zcela standardní, možnost uplatnění určitých národních specifik v této oblasti je již výrazně omezena.“

JUDr. Pavel Tůma, Ph.D., LL.M.

JUDr. Pavel Tůma, Ph.D., LL.M. (*1979)

- Soudcem od roku 2009
- Soudcem Nejvyššího soudu od 1. 10. 2021
- Pavel Tůma vystudoval Právnickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, od roku 2007 působil jako justiční čekatel u Krajského soudu v Praze.
- V roce 2009 byl přidělen k výkonu funkce soudce k Okresnímu soudu Praha-západ, od roku 2013 působil u Krajského soudu v Praze, v roce 2017 se stal soudcem Vrchního soudu v Praze.
- V letech 2011 až 2017 byl členem Velkého stížnostního senátu Evropského patentového úřadu v Mnichově.

Je pro Vás trvalé přidělení k civilnímu kolegiu Nejvyššího soudu právě tím, čeho jste chtěl jako soudce dosáhnout?

Možnosti vykonávat funkci soudce na Nejvyšším soudu si velmi vážím a beru ji rovněž jako určité ocenění mého dosavadního působení v justici a snad i mimo ní. Pocházím sice z východních Čech, ale v Brně jsem téměř deset let studoval a pracoval, a to i jako asistent soudce na Nejvyšším soudu. I když jsem se poté přesunul pracovně do Prahy, tak možnost „návratu“ do Brna na Nejvyšší soud pro mě nepředstavovala žádný krok do neznáma a vnímal jsem ji jako přirozený posun v mém profesním životě.

Jako asistent soudce jste u Nejvyššího soudu působil v letech 2006 a 2007, poté jste nastoupil na dráhu justičního čekatele. Věděl jste už tehdy, že se chcete na Nejvyšší soud jednou vrátit?

Takovými úvahami jsem se v té době rozhodně nezabýval. Jednalo se o období po několikaletém stop stavu v organizaci výběrových řízení justičních čekatelů, kdy se uvažovalo o budoucím zrušení této pozice. Zároveň došlo ke zvýšení minimálního věku



pro funkci soudce, což celkově vyústilo v rozklad původního systému plynulého výběru a vzdělávání budoucích soudců, aniž by byla představena koncepce nová. Ostatně tento stav do značné míry trvá dodnes. Stát se tehdy justičním čekatelem na základě narychlo a takřka živelně vypsanych výběrových řízení některými krajskými soudy byl krok značně nejistý. K tomu si připomeňme tehdejší zjevnou nechuť příslušné části politické reprezentace k obsazování soudcovských míst, kdy s každým jmenováním byly dělány doslova „drahoty“, jmenovací akty byly organizovány zcela nepravidelně a takřka ze dne na den s najevo dávaným silným sebezapřením s tím, že se má jednat na opravdu dlouhou dobu o jmenování poslední. Za takové situace se zabírat tím, co se stane někdy ve vzdálené budoucnosti, bylo zcela bezpředmětné.

U kterého ze soudců jste jako asistent tehdy působil?

Byl jsem formálně asistentem paní doktorky Marty Škárové, nicméně fakticky jsem pracoval především pro pana doktora Jana Eliáše, který tehdy byl na Nejvyšším soudu dočasně přidělen a působil v tomtéž oddělení. Nepletu-li se, tak jsem byl tehdy prvním asistentem, který byl přidělen civilnímu soudci jako další, druhý, asistent, což bylo navíc bráno pouze jako výjimka z pravidla – vzhledem k uvedené situaci v soudním oddělení. Je proto zajímavé v této souvislosti sledovat, že se zajištění asistentské podpory na Nejvyšším soudu od té doby pěci jen zlepšilo.

Jaké bylo po téměř patnácti letech shledání se soudci, v jejichž senátním oddělení jste tehdy pracoval jako asistent? Nebyli překvapeni?

S paní doktorkou Škárovou jsme se nyní na Nejvyšším soudu o pár měsíců minuli. Pro pana doktora Eliáše nebyla moje přítomnost žádným překvapením, neboť se z pozice předsedy civilního kolegia na mém dočasném přidělení a poté i trvalém přeložení organizačně podílel.

Jednoznačně z povědomí o Vašem dřívějším působení vyplývá, že jsou Vám nejbližší otázky práva duševního vlastnictví, školíte však na Justiční akademii ČR také v problematice nekalé soutěže nebo přednášíte k aktuálním tématům insolvenčního práva. Jaká byla Vaše cesta k těmto jednotlivým specializacím?

O problematice insolvenčního práva jsem přednášel v období, kdy jsem tuto agendu vykonával na Krajském soudu v Praze. Jednalo se v podstatě o přednášky vyžádané ze strany praktiků vykonávajících svoji činnost v rámci obvodu tohoto soudu. Bylo to období, kdy se insolvenční zákon teprve postupně zabíhal a všichni jsme hledali řešení aktuálních problémů vyvolaných především tehdy novým institutem oddlužení a prvními postupujícími a končícími oddlužovacími řízeními. Počet těchto řízení navíc v té době strmě rostl a začalo se jednat o téma zajímavé pro stále větší počet osob. S přechodem na Vrchní soud v Praze jsem však tuto problematiku profesně opustil a dnes už bych si na přednášení v tomto oboru netroufl.

O příspěvky k problematice práva duševního vlastnictví, především v oblasti práva autorského, jsem se dlouhodobě věnuji i mimo justici, jsem byl osloven tehdejšími kolegy z Vrchního soudu v Praze, kteří pravidelně přednášky na půdě Justiční akademie organizují. K tomuto oboru jsem si našel cestu už na brněnské fakultě, kde svůj vliv nepochybně měla i tehdejší přítomnost profesora Iva Telce jako vůdčí osobnosti daného oboru. Již tehdy mě zaujala zvláštní konstrukce nehmotných, a tudíž potenciálně nekonečně všudypřítomných a zcela nezužitelných a nezničitelných

právních předmětů, které tvoří podstatu tohoto právního oboru a svým způsobem jsou i tahounem lidského pokroku. Někdy s nadsázkou říkám, že je třeba se přepnout na vyšší úroveň právního uvažování a oprostit se od „obyčejných“ principů hmatatelné existence, kde jedna věc může existovat v daném čase pouze na jediném místě a v jediné podobě. A to je přeci výzva.

Jaké specializace, a samozřejmě vím, že jsou dány rozvrhem práce Vašeho senátu, máte na starosti u Nejvyššího soudu? Můžete to přece jen krátce zrekapitulovat?

Jako zpravodaj mám na starosti spory vyplývající z práva duševního vlastnictví a ochrany proti nekalé soutěži, včetně ochrany obchodní firmy a obchodního tajemství, spory o ochranu názvu a pověsti právnických osob, spory z nedovoleného omezování hospodářské soutěže a řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže, o nahrazení souhlasu zástupce samosprávné komory k seznámení se s obsahem listin a o plnění povinností z předběžného opatření Evropského soudu pro lidská práva. Jako člen senátu se podílím na rozhodování sporů z takzvaných obchodních, respektive nespotřebitelských, závazků a ve věcech, v nichž předcházelo rozhodčí řízení.

Jsou autoři, jejich duševní vlastnictví, v České republice chráněni dostatečně? Jak kvalitní je u nás, v porovnání se zahraničím, například se západní Evropou nebo třeba Spojenými státy

Americkými, kolektivní ochrana autorských práv?

Autorskoprávní ochranu lze u nás označit z mezinárodního hlediska jako zcela standardní a ani tomu dost dobře nemůže být jinak. Jedná se v současnosti o oblast masivně harmonizovanou jak na úrovni mezinárodního práva, kdy se Česká republika účastní všech významných mezinárodních smluv v tomto oboru, tak na úrovni práva unijního. Ve skutečnosti je možnost uplatnění určitých národních specifik v této oblasti již výrazně omezena. Přechodným deficitem tuzemské autorskoprávní legislativy je, že nejpozději do 7. 6. 2021 mělo dojít k provedení dvou významných unijních směrnic z roku 2019. Vzhledem k tomu, že návrh novely autorského zákona nestihla původní poslanecká sněmovna schválit, bude třeba celé parlamentní projednání návrhu zopakovat, čímž se zpoždění ještě prodlouží.

Do jaké míry se ochrana duševního vlastnictví zkomplikovala s globalizací a rozvojem elektronické komunikace? Je vůbec možné uhlídat duševní vlastnictví, pokud se například hudba, výtvarné dílo, jakýkoli patent, design, text a podobně, objeví v kyberprostoru? Tvůrci sami si to asi pohlídat nedokáží – nemají jistě tolik času a někdy ani potřebné vybavení.

Záleží, o jakou oblast práva duševního vlastnictví se jedná, neboť škála nehmotných předmětů chráněných v oboru práva duševního vlastnictví je rozmanitá. Patentové a užitně vzorové



Pavel Tůma ve své kanceláři.



Pavel Tůma na zasedání občanskoprávního a obchodního kolegia.

ochrany se rozvoj elektronických komunikací z povahy chráněných předmětů téměř nedotkl, ochrany známkové či dalších obchodních označení a ochrany průmyslově vzorové pouze nepřímou v souvislosti se vznikem nových obchodních kanálů, prostřednictvím kterých lze dotčené výrobky či služby nabízet či poskytovat.

Nejpatrnější jsou důsledky současných možností elektronické komunikace v oblasti práva autorského a práv souvisejících, jejichž předměty, respektive jejich hospodářská úspěšnost, jsou z jejich mimoprávní umělecké a vědecké podstaty jako takové spojeny s pořízováním a rozšiřováním jejich rozmnoženin a dalším zpřístupňováním veřejnosti dle technologických možností. Proto vždy, kdy se takové nové možnosti společenského uplatnění těchto předmětů objeví, roste i riziko zneužití těchto technologií. V podstatě se dá říci, že omezené technologické možnosti na jednu stranu brání možnosti širšího obchodního a jiného využití těchto předmětů, na druhou stranu autorskému právu „pomáhají“ právě svojí omezeností či veřejnou nedostupností. Jedná se nevyhnutelně o dvě strany téže mince. V tomto směru není současná doba nijak zvlášť výjimečná. Byť to možná již nyní tak nevnímáme, tak srovnatelně či možná ještě intenzivněji byl vliv technologického rozvoje vnímán kupříkladu v souvislosti s vynálezem zvukového a zvukově obrazového záznamu, zvláště pak později s možností jejich masivního „domácího“ rozmnožování, či s rozvojem rozhlasového a televizního vysílání, včetně přeshraničního satelitního vysílání. V tomto smyslu se v současnosti jedná spíše

o plynulé pokračování tohoto trendu, nikoli o něco zcela nového či naprosto převratného.

Jaké trendy očekáváte do budoucna? Kam se moderní společnost, ochrana duševního vlastnictví, posune a jak na to budou muset reagovat soudy, či snad právo?

Spojitost s rozvojem technologií bude v právu duševního vlastnictví nevyhnutelně pokračovat i nadále. Kam se však bude tento vývoj ubírat, lze předvídat jen obtížně. Říká se, že vznik nových technologií a tím spíše jejich obchodní úspěch, je do značné míry věcí náhody. Uvidíme, jaké otázky nám přinese kupříkladu tvorba prostřednictvím takzvané umělé inteligence, budou-li takové výtvořky vůbec hospodářsky zajímavé. Na druhou stranu se z hlediska paradigmatu ani zde nebude jednat o něco zcela nového. Již v současnosti jsou známy umělecké přístupy za použití různých elektronických či jiných přístrojů a metod, a to i technologicky velmi sofistikovaných, stejně jako například využití aktivity živých zvířat. Konečný umělecký výsledek však vždy nakonec musí být odrazem duševní činnosti člověka jako tvora nadaného rozumem a citem.

Na co všechno se může vztahovat ochrana duševního vlastnictví? Můžete uvést několik příkladů „něčeho, co je chráněno“, kdy si to laik snad ani neuvědomí?

Myslím, že právní vědomí je v tomto směru poměrně rozšířené i v laické veřejnosti. I laik si zpravidla uvědomuje, že případně dělá něco špatně, byť to nedokáže právně definovat. Jedním z aktuálních příkladů, kdy si laická veřejnost možná neuvědomuje rozsah právní ochrany, jsou fotografické výtvořky. Vzhledem k – původně unijnímu – konceptu ochrany založenému na kritériu pouhé původnosti, nikoli jedinečnosti, tvorby, požívají ochrany prakticky veškeré běžné fotografie, aniž by byly z uměleckého hlediska nějak výjimečné, nejedná-li se o zcela netvůrčí strojové snímky. Stáhnout si proto fotografii z cizích webových stránek či profilu na sociální síti a veřejně ji zpřístupnit na vlastní stránce či profilu není zpravidla právně v pořádku, byť si to často uživatelé vzhledem k „tuctové“ podobě většiny takových fotografií ani neuvědomují.

Promiňte, možná až příliš naivní, dotaz: Setkal jste se už v praxi s případem, kdy dva lidé vymysleli prakticky totéž, nezávisle na sobě? A jak se to potom v praxi řešilo? – Vybavuje se mi v té souvislosti legrační ukázka z filmu o Járovi Cimrmanovi, který se svým patentem vždy přišel na patentový úřad těsně jako druhý...

Opět bude záležet na tom, o jakém výtvořku je řeč. V případě tvůrčích průmyslových práv, respektive ochrany technických řešení, se přímo předpokládá, že na stejné technické řešení může přijít vícero osob. Proto je zásadně rozhodující zápisná úřední priorita, jak ji známe

ve zmíněné zfilmované podobě. Byť se zde jednalo o krásně zpracovanou nadsázku, přesto se v zásadě takové situace občas stávají, nicméně jejich řešení je právě v rovině úřední, respektive veřejnoprávní. V civilním sporu již jde především o ochranu takto úředně založeného práva, proto takové situace v civilní praxi tolik nerezonují.

Jinak je tomu v oblasti tvůrčích autorských práv, které jsou u nás založeny na kritériu jedinečnosti tvorby, proto by pojmově neměly existovat totožné nebo téměř totožné chráněné výtvoř. Tudíž se zde neuplatňuje ani zmíněná úřední zápisná priorita, a tedy ani veřejnoprávní nástroje řešení otázky majitele práva. Pokud se takové výtvoř skutečně objeví, pak buď nejsou způsobitelné požíváním ochrany, nebo je jeden plagiátem druhého. Takové situace se někdy stávají a děje se tak i nevědomky, kdy určité podvědomě prožité vjemy vstoupí do umělecké tvorby. Výjimkou však jsou například zmíněné fotografické a jiné zákonem vyjmenované výtvoř, jejichž ochrana je založena na odlišném konceptu původnosti. Zatím jsem se nesetkal se situací, kdy by si ochranu vůči třetí osobě nárokovali dva odlišní autoři dvou prakticky totožných původních výtvoř. Ale je zřejmě otázkou času, kdy taková situace nastane, a řešení takové otázky bude pro autorské právo zcela zásadní.

V letech 2004 až 2005 jste postgraduálně studoval v Londýně, studium jste završil získáním akademického titulu LL.M., jak moc na Vás toto studium, a seznámení se s britskou justicí, zapůsobilo? Jaké zkušenosti z tehdejší doby jste následně mohl nejvíce využít?

Možnost takto intenzivního, oborově a mezinárodně zaměřeného postgraduálního studia, přichází v úvahu prakticky pouze v cizině. Sešli jsme se tam studenti takřka z celé Evropy i z některých mimoevropských zemí, což vedlo k velmi pestrému tříbení názorů. Program byl skvělý i v tom, že nebyl zdaleka zaměřen pouze na britskou právní praxi, nýbrž i z hlediska srovnání národních přístupů při provádění mezinárodního a unijního práva v rámci významných jurisdikcí, a rovněž na komparaci zásadních světových koncepcí duševně vlastnické ochrany. Taková zkušenost podle mého názoru nenahraditelným způsobem otevírá oči, a to i při chápání významu přístupů, které se uplatňují u nás, ať už v pozitivním či negativním smyslu. Jinak řečeno, když člověk zjistí, že ve světě funguje něco jinak a z jakého důvodu, udělá si mnohem plastičtější obrázek o tom, jak a proč něco funguje u nás. Možnosti absolvovat takovýto typ studia si proto opravdu vážím. A to už proto, že po plném zapojení do pracovního procesu jsou možnosti takového náhledu nevyhnutelně omezené.

V soutěži Právník roku 2011, v kategorii Talent roku, jste obsadil 2. místo. Čím jste si získal tehdy porotu? Za co konkrétně Vás před 10 lety takto vysoce ohodnotila?

Tato kategorie je spojena s odevzdáním odborné práce na některé aktuální téma dle vlastního výběru. Asi nepřekvapí, že se v mém případě jednalo o práci z oblasti autorského práva, která porotu zřejmě zaujala.

Pamatujete si na svoji první rozhodovanou věc v soudcovském taláru, když jste v roce 2009 začínal u Okresního soudu Praha-západ?

Vzpomínám si poměrně zřetelně, že první věc, kterou jsem projednával v jednací síni, byla žaloba farmářky proti mysliveckému sdružení o náhradu škod způsobených volně žijící zvěří, zřejmě divokými prasaty. Zkušení kolegové mi radili, ať si nejprve nařídím nějakou jednoduchou věc, což jsem určitě původně učinil, ale nemohu si vybavit, proč to nakonec takto vyšlo. Vzpomínám si, že šlo o opravdu rozsáhlé škody a žalobkyně je i s odstupem času vnímala velmi osobně a intenzivně. Nakonec se podařilo účastníky přivést ke smíru a dodnes si pamatuji, že se mi hodně ulevilo.

Vedle hlavního soudcovského povolání ještě vyučujete jako odborný asistent na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a jste i externím učitelem na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, konkrétně na Ústavu práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního. Z toho vyplývá, že asi nebudete mít příliš čas na jiné „mimoprávní“ koníčky. – Snad právě pedagogická činnost může být tím relaxem, potřebnou změnou od soudcovské práce. Nebo se mýlím?

Výukové činnosti se věnuji ve velmi malém rozsahu. Jinak by to ani nešlo odpovědně zvládat. Jsem však za tu možnost rád a považuji ji za velmi inspirativní a osvěžující. S nadsázkou říkám, že člověk aspoň nemá jen ty spisy. Přináší to navíc často i trochu jiný, komplexnější, náhled na problematiku. Mým mimoprávním koníčkem je v současnosti především moje rodina, tedy zejména naše čtyři malé děti. Starší jsou na prvním stupni základní školy, mladší je ještě ve školce a nejmladší se nedávno narodilo. Takže se rozhodně nenudíme a jsme za to samozřejmě rádi. Zbývá-li ještě nějaký čas, tak ho poslední dobou věnuji hraní golfu, byť bych ještě nedávno neřekl, že mě bude takto bavit. Zvláště když mi to – a tak trochu doufám, že je to hlavně nedostatkem času – nijak zvláště nejde.

Děkuji Vám za rozhovor.
Ptal se Petr Tomíček

PETR ANGYALOSSY: NĚMECKÁ, FRANCOUZSKÁ I ČESKÁ JUSTICE MAJÍ MNOHO SPOLEČNÉHO, ALE NAJDOU SE I TAKOVÉ ROZDÍLY, DÍKY NIMŽ MŮŽEME VZÁJEMNĚ ČERPAT ZE ZKUŠENOSTÍ, KTERÉ MÁME V JEDNOTLIVÝCH ZEMÍCH

Vrchní zemský soud v Hammu, Ústavní soud Německa v Karlsruhe, ve stejném městě také Spolkový soudní dvůr a nakonec Kasační soud Francie v Paříži – takový je výčet významných institucí, které při své pracovní cestě ve dnech 30. 11. až 7. 12. 2021 navštívil předseda Nejvyššího soudu JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.

Bezprostředně po svém návratu Petr Angyalossy zhodnotil pracovní cestu, kterou absolvoval spolu s ředitelem úseku předsedy Nejvyššího soudu Alešem Pavlem, takto: „Německá, francouzská i česká justice mají mnoho společného, ale najdou se i takové rozdíly, díky nimž můžeme vzájemně čerpat ze zkušeností, které máme v jednotlivých zemích. Německou i francouzskou justici například velice zaujala naše pozitivní zkušenost s asistenty soudců. Francouzští kolegové soudci, zvyklí svá rozhodnutí příliš neodůvodňovat, vítají naše zkušenosti s řádným a srozumitelným odůvodňováním soudních rozhodnutí a zajímají se také o naše přístupy ke zvyšování důvěryhodnosti justice v očích veřejnosti. Na druhé straně naši a francouzskou justici čekají obdobné výzvy při zveřejňování anonymizovaných soudních rozhodnutí. Ve Francii je pozitivně vnímána role Nejvyšší rady soudnictví a mě velice zaujal její přínos pro posílení nezávislosti justice. Etický kodex francouzského soudce, který v roce 2019 schválilo ve formě Kompendia plénum Nejvyšší rady soudnictví, má vysokou prestiž a včetně našeho etického kodexu českého soudce jsou zase možnými vzory pro soudce v Německu.“



Už 30. listopadu se Petr Angyalossy setkal s předsedkyní Vrchního zemského soudu v Hammu Gudrun Schäpers (viz foto) a dále mj. též s Jörgem Heinrichem, předsedou Městského soudu v Dortmundu.



O den později se uskutečnilo setkání například také s Arnimem Sabrowskym, místopředsedou Vrchního soudu v Hammu. Společnými tématy byly výběr nových soudců a asistentů soudců, vztah jednotlivých soudců s médii, způsoby prezentace soudců a soudů na sociálních sítích a etický kodex soudců. Proto Petr Angyalossy jednal také s Matthiasem Bäumerem, vedoucím disciplinárního oddělení.



Ve čtvrtek 2. prosince navštívil Petr Angyalossy Spolkový soudní dvůr v Karlsruhe, kde jej spolu s dalšími soudci osobně přijala předsedkyně Bettina Limperg.



Jednání Petra Angyalossyho s předsedkyní Spolkového soudního dvora Bettinou Limperg a jejím odborným asistentem Christianem Altgenem.



V Karlsruhe sídlí i Ústavní soud Německa, kde v pátek 3. prosince jednal Petr Angyalossy například o problematice ústavních stížností, kterými bývají napadána rozhodnutí nejvyšších soudů, zajímal se o otázky ústavnosti některých protiepidemických opatření, vyhlášených vládami evropských zemí. V doprovodu ústavní soudkyně Sibylle Kessal-Wulf si Petr Angyalossy a Aleš Pavel prohlédli soudní budovu.



Impozantní historickou budovu má i Kasační soud v Paříži, kde v pondělí 4. prosince přivítala Petra Angyalossyho a Aleše Pavla jeho předsedkyně Chantal Arens.



Za účasti dalších zástupců Kasačního soudu Francie, a také zástupkyně Nejvyšší rady soudnictví Marie Dubuisson, se jednání ve Francii soustředilo na témata „Nejvyšší soudy čelící výzvě ztráty důvěry ze strany veřejnosti“ a „Nejvyšší soudy čelící technologickým výzvám“.



Při organizaci návštěvy Kasačního soudu v Paříži pomáhalo Nejvyššímu soudu i české velvyslanectví. Petr Angyalossy uvítal také příležitost setkat se s velvyslancem České republiky ve Francii Michalem Fleischmannem.



ROZHOVOR

PETR BARTÁK

VEDOUcí ODDĚLENÍ ANALYTIKY A SROVNÁVACÍHO PRÁVA
NEJVYŠŠÍHO SOUDU

„Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu nejčastěji řeší otázky týkající se mezinárodní příslušnosti českých soudů a lidských práv.“

Mgr. Petr Barták, LL.M.

Mgr. Petr Barták, LL.M.

- Absolvoval v roce 2012 Západočeskou univerzitu v Plzni, v roce 2014 získal titul LL.M. na University of Amsterdam, kde se věnoval mezinárodnímu a evropskému právu, především pak právu Evropské unie.
- V letech 2014 až 2018 pracoval na Odboru pro právní zastupování Ministerstva obrany ČR
- V červnu 2018 se stal poradcem v otázkách evropského práva na oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu
- Od 1. října 2021 je vedoucím oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu

Jak se píše v oficiálních dokumentech, třeba v Ročenkách Nejvyššího soudu, oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu se zabývá především analytickou a řešeršní činností, pokud se jedná o evropské a srovnávací právo, a to pro praktické využití nejen pro Nejvyšší soud, ale i pro soudy a soudce z nižších stupňů. Dále vytváří oddělení různé srovnávací analýzy a stará se také o pravidelné udržování kontaktu se zahraničními soudy a dalšími orgány či mezinárodními organizacemi. Jak byste podrobněji a konkrétněji aktivity Vašeho oddělení shrnul Vy?

Máte pravdu, stěžejní činnost oddělení, které se dříve – a občas i příležitostně – jmenovalo zahraniční, spočívá v řešení otázek týkajících se evropského práva, a to zejména se zaměřením na právo Evropské unie a lidskoprávní agendu skrze Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod. V posledních letech začalo v rámci činnosti oddělení vznikat vícero komparativních analýz, které slouží rozličným účelům – typicky pro účely širšího náhledu na věc evropsky poměrně jednotně upravenou nebo pro případy diskuze uvnitř justice.



Petr Barták při rybolovu v Norsku.

Druhy naší spolupráce s mezinárodními organizacemi nebo státy bych rozdělil na dvě úrovně. V podstatě na každodenní bázi funguje komparativní skupina Law Liaisons, která vznikla v rámci Sítě předsedů nejvyšších soudů členských států Evropské unie. Tato síť je v poslední době aktivní a velmi dobře spolupracuje, a umožňuje tak výměnu vzájemných znalostí a zkušeností napříč justičními systémy evropských států. Mimochodem právě příští rok v říjnu bude Nejvyšší soud hostit Kolokvium Sítě předsedů nejvyšších soudů členských států Evropské unie. Bude se jednat organizačně o velmi náročnou akci s účastí řady vysoce profilovaných osobností, ale jsem přesvědčen, že ji zdárně zvládneme.

Druhou úroveň pak představuje spíše dlouhodobá, než každodenní spolupráce. Lze tak zmínit členství v Evropském právním institutu – European Law Institute – nebo spolupráci s konkrétními zahraničními nejvyššími soudy. V tomto ohledu vyčnívá slovenský Nejvyšší soud, kde jsou vztahy nadstandardní. Nejvyšší soudy České republiky a Slovenské republiky se setkávají a vyměňují si své cenné zkušenosti pravidelně na úrovni kolegií, častější jsou samozřejmě i kontakty mezi předsedy obou soudů. Četné kontakty na neformální úrovni však máme v rámci již zmíněné skupiny Law

Liaisons také se svými kolegy z Belgie, Finska, Francie, Německa a Nizozemska. Dříve se skupiny účastnili i kolegové ze Spojeného království. Účasti v této skupině si velmi ceníme, jelikož dochází ke vzájemným konzultacím desítek právních otázek a problémů ročně.

Kolikáčenné oddělení analytiky a srovnávacího práva aktuálně je?

Tuto velmi rozmanitou práci momentálně zvládá oddělení složené z šesti členů a vedoucího.

Vedoucím jste se stal před několika týdny. Vy. Chystáte nějaké změny v činnosti oddělení?

Nejsem toho názoru, že je třeba v rámci oddělení nebo jeho činnosti dělat jakékoliv podstatnější změny. Oddělení má svoje pevně ukotvené místo, jeho agenda a zaměření jsou zřejmé. Moji předchůdci v tomto ohledu odvedli velmi dobrou práci. Ale i tak dojde k určitému rozšíření činnosti oddělení. Nejvyšší soud totiž sám začne spravovat a vydávat tzv. modrou sbírku a pro naše oddělení to bude znamenat jisté rozšíření pracovních úkolů, jelikož bude za podstatnou část tohoto procesu zodpovědné.

Nedávno oddělení posílila nová kolegyně. Jak složité ji bylo nalézt? Jaký je zájem o práci na oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu, odkud přicházejí uchazeči o práci nejčastěji?

Musím říct, že složitá situace na trhu práce se samozřejmě týkala i nás při hledání posily do našeho týmu. Jistý filtr představovalo to, že jsme na poslední obsazovanou pozici hledali člověka, který umí nejen anglicky, ale taktéž velmi dobře německy. Naštěstí se nám podařilo vhodnou kandidátku nalézt a mohli jsme tak naše řady úspěšně rozšířit. Samozřejmě je třeba dodat, že v náš prospěch roli hraje mimo jiné prestiž Nejvyššího soudu jako zaměstnavatele. Nicméně právě s ohledem na požadavek znalosti cizích jazyků či evropského práva jsou našimi konkurenty i renomované advokátní kanceláře či jiné mezinárodní instituce.

V současné době je na oddělení poměrně zajímavý mix zkušeností z rozličných prostředí, ať už evropských institucí, státní správy nebo i advokacie.

Zřejmě nejdůležitější náplní oddělení analytiky a srovnávacího práva je příprava odborných analýz, které slouží jako podklad pro rozhodování Nejvyššího soudu ve složitých otázkách, v nichž je třeba aplikovat mezinárodní či unijní právo. Napadá Vás nějaká zajímavá analýza, kterou oddělení zpracovalo v poslední době?

Důležitých a velice zajímavých analýz je poměrně dost. Za zmínku jistě stojí analýza, která se zabývala otázkou, zda lze v mezinárodním obchodním styku platně sjednat rozhodčí smlouvu



Porada kompletního oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu.

prostřednictvím e-mailu, který nebyl opatřen kvalifikovaným elektronickým podpisem. Dospěli jsme tehdy k závěru, že mezinárodní smlouvy, které jsou pro Českou republiku závazné – v daném případě zejména Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů – takový požadavek pro platnost rozhodčí smlouvy nevyžadují; naopak sledují poměrně liberální přístup k formálním náležitostem rozhodčích smluv.

Naše analýzy se dále často věnují posouzení mezinárodní pravomoci, respektive příslušnosti, českých soudů či určením rozhodného práva. Zabývali jsme se tak například nároky v kontextu aféry Dieselgate či rozsahem prorogačních dohod. Pravidelně se věnujeme i oblasti lidských práv, ať už šlo o právo osoby omezené na svobodě na určitou specifickou stravu v souladu s jejím náboženským přesvědčením, možnost použití kryokonzervované spermie zemřelého manžela, či výši přiměřeného zadostiučinění, kterou za nepřiměřeně dlouhá řízení přiznává Evropský soud pro lidská práva.

V některých případech byla naše analýza dokonce základem pro zahájení řízení o předběžné otázce. Prozatím poslední Soudním dvorem nerozhodnutý případ, v němž se na základě našeho doporučení obrátil Nejvyšší soud na Soudní dvůr, je poté skupina dovolání týkajících se recyklačních poplatků na likvidaci solárních

panelů, věc C-181/20, VYSOČINA WIND a.s. Ze skončených řízení lze uvést např. řízení ve věci C-208/18, Petruřchová, ve kterém nám dal Soudní dvůr za pravdu, že postavení určité osoby jakožto investora a s tím související znalosti či složitost operací na finančním či akciovém trhu nebrání kvalifikování dotyčné osoby jakožto spotřebitele ve smyslu nařízení Brusel I bis.

Pokud dal Soudní dvůr Nejvyššímu soudu za pravdu, bylo vůbec nutné se na Soudní dvůr obracet?

Dobře, že se ptáte. Ačkoli jsme Soudnímu dvoru předkládali stanovisko, jak si myslíme, že by měl danou věc posoudit a rozhodnout, zahájit řízení o předběžné otázce jsme – jakožto Nejvyšší soud – museli. Nejvyšší soud je totiž soudem, který má ve smyslu čl. 267 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie povinnost předběžnou otázku předložit, pokud nedovodí některou z výjimek, které jsou s touto povinností spojeny. Žádná z výjimek však v dané věci nepřicházela v úvahu. Jednalo se totiž o otázku, kterou Soudní dvůr dosud neřešil, přičemž odpověď na ni, tedy správný výklad příslušného ustanovení nařízení Brusel I bis, nebyla jednoznačná. Existovaly totiž některé dobré argumenty i pro přijetí výkladu opačného. Za takové situace bylo zcela namístě, že Nejvyšší soud přerušil řízení a obrátil se na Soudní dvůr. Rozsudek Soudního dvora přitom danou otázku dostatečně vyjasnil, což do budoucna

pomůže v rozhodování nejen českým soudům, ale i soudům jiných členských států.

Zmínil jste také případ týkající se recyklačních poplatků na solární panely. Údajně se jedná o žaloby na náhradu škody proti České republice v celkové výši přes miliardu korun. Čím se analýza zabývala?

Spornou otázkou bylo, zda mají náklady na recyklaci solárních panelů uvedených na trh mezi 13. srpnem 2005 a 1. lednem 2013 hradit jejich výrobci, nebo uživatelé. Česká právní úprava totiž stanovuje tuto povinnost uživatelům, tedy provozovatelům solárních elektráren. Naopak podle příslušné unijní směrnice mají náklady na recyklaci a likvidaci elektronických zařízení uvedených na trh po 13. srpnu 2005 nést výrobci. Podle názoru provozovatelů solárních elektráren tak Česká republika transponovala směrnici nesprávně, v důsledku čehož jim vznikla škoda ve výši nákladů, které museli uhradit, ačkoli podle směrnice měly tyto náklady nést výrobci. Podali proto proti České republice žalobu na náhradu škody způsobené jim porušením unijního práva, konkrétně nesprávnou transpozicí směrnice. A nižší soudy jim daly za pravdu.

Česká republika se však brání tím, že by uložení povinnosti ve vztahu k solárním panelům uvedeným na trh již po 13. srpnu 2005 bylo retroaktivní, neboť příslušná směrnice, která solární panely nově zahrnuje do rozsahu unijní úpravy, byla vyhlášena až 24. července 2012. Z důvodu předejití možným retroaktivním účinkům tak Česká republika zákonem založila povinnost výrobců fotovoltaických panelů až s ohledem na panely uvedené na trh po 1. lednu 2013. Jinými slovy, Česká republika před českými soudy namítá, že unijní právo neporušila. Přijetí výkladu žalobců by totiž podle jejího názoru znamenalo stanovení nepřipustně retroaktivní povinnosti výrobcům, kteří vznik těchto nákladů nemohli při uvedení panelů na trh předvídat a promítnout je do ceny.

Naše oddělení zpracovalo analýzu, která problematiku možné retroaktivity důkladně posoudila, a to včetně komparativního srovnání transpozice směrnice v jiných členských státech. S ohledem na probíhající soudní řízení si dovolím podrobnosti o závěrech této analýzy prozatím neuvádět. Doporučili jsme však soudcům Nejvyššího soudu, kteří v těchto sporech mají rozhodnout hned v několika dovolacích řízeních, aby řízení přerušili a obrátili



Petr Barták ve své kanceláři.



Petr Barták, Norsko, Nordkapp.

se na Soudní dvůr s předběžnou otázkou. V podrobnostech tak odkazují na znění této předběžné otázky, která je zveřejněna na internetových stránkách Soudního dvora Evropské unie.

Pouze bych doplnil, že z léta tohoto roku již známe stanovisko generální advokátky Juliane Kokott, podle které je z důvodu zákazu nepřípustné retroaktivity příslušné ustanovení směrnice částečně neplatné. Navrhla proto Soudnímu dvoru, aby rozhodl, že předmětný článek směrnice je neplatný v rozsahu, v němž stanoví zavedení předtím ve vnitrostátním právu nezakotvené odpovědnosti výrobce za fotovoltaické panely, které výrobci uvedli na trh mezi 13. srpnem 2005 a 24. červencem 2012 (tj. datem vyhlášení směrnice).

Ozvou se s žádostí o pomoc při řešení nějaké právní otázky týkající se evropského práva pouze soudci Nejvyššího soudu, nebo i soudci některých nižších soudů?

Nejčastěji se na nás obracejí samozřejmě soudci Nejvyššího soudu. Existuje určitá skupina soudců, která naši práci využívá více. Je tomu tak často z důvodu, že daný soudce má takovou specializaci, která více souvisí s evropským právem, resp. s lidskoprávní agendou.

Co se týká soudců soudů nižších stupňů, tak i ti se na nás obracejí, i když samozřejmě ne tak často. Jedná se spíše o soudce odvolacích soudů, jako jsou krajské či vrchní soudy. Zřejmě nejčastěji řešíme již zmíněné otázky mezinárodní pravomoci, resp. příslušnosti, českých soudů.

Nakolik si oddělení samo určuje, v čem bude vytvářet například komparativní analýzu, či která rozhodnutí zahraničních anebo evropských soudů přeloží či podrobně rozebere ve svém čtvrtletním Bulletinu?

Ve vztahu ke komparativním analýzám to vychází z poptávky soudu jako instituce. Například poslední komparativní rozbor, který jsme prováděli, se týkal vedlejších činností soudců a jejich aktivity na sociálních sítích, a to pro účely diskuzního semináře, kulatého stolu na tato témata, který jsme na Nejvyšším soudě uspořádali. Této akce se vedle předsedy Nejvyššího soudu účastnily další významné osobnosti české justice, jako jsou předsedové a místopředsedové nejvyšších soudů, vrchních a krajských soudů, zástupci Ministerstva spravedlnosti, představitelé některých dalších justičních institucí, akademici a další odborníci dlouhodobě se zabývající soudcovskou etikou. V jiných případech analýzu zpracováváme na základě žádosti soudce, který se potýká s určitým právním problémem a je toho názoru, že komparativní analýza by pro něj mohla být přínosná.

Volnou ruku pak máme ve výběru rozhodnutí zveřejňovaných v Bulletinu, který oddělení vydává. Publikujeme v něm anotace vybraných rozhodnutí vrcholných evropských soudů, Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie, o kterých si myslíme, že jsou zajímavá a zejména mají aplikační přesah do českého právního prostředí.

Když už zmiňujete Kulatý stůl Nejvyššího soudu věnovaný vedlejším činnostem soudců a také jejich aktivitám na sociálních sítích, můžete jeho přípravu přiblížit ještě podrobněji? Jakým způsobem se hledali a zvali řečníci, moderátoři a další účastníci? Měl by Nejvyšší soud pořádat takové akce podle Vás častěji?

Tato akce byla pořádána v souvislosti s účastí Nejvyššího soudu na Globální síti pro integritu soudnictví vzniklou pod záštitou Organizace spojených národů. Diskuzní seminář jako byl tento, či v obdobné formě, bychom chtěli pořádat každoročně. Jako Nejvyšší soud bychom tím chtěli alespoň částečně přispět k řešení otázek týkající se soudcovské integrity a etiky v České republice a otevírat tak diskuzi k aktuálním záležitostem týkajícím se tohoto tématu.

Co se týká samotné organizace, tak s tou jsme započali již v červnu a snažili se panu předsedovi navrhnout a následně oslovit takové řečníky, kteří se k tématům vedlejších činností soudců a případně



Petr Barták při rybolovu v Norsku.

jejich aktivitám na sociálních sítích pravidelně vyjadřují a mají s nimi zkušenosti. Podařilo se nám tak mezi řečníky zajistit celou řadu odborníků – ústavních soudců, soudců Nejvyššího správního soudu či zástupců akademické sféry. Akci se nám podařilo 10. listopadu zdárně uspořádat, a to i přesto, že se nám v posledních dnech před konáním akce omluvili z rozličných, avšak závažných důvodů, hned tři zásadní účastníci dané akce.

Už před chvílí jsme zmínili chystané vydávání modré sbírky výhradně v elektronické podobě a nově zcela bez pomoci soukromého nakladatelství Wolters Kluwer Česká republika. Jak se Vaše oddělení v současnosti podílí na přípravě Výběru rozhodnutí ESLP pro justiční praxi – jak zní oficiální název Sbírek?

Do jaké míry jste do přípravy zapojen přímo i Vy?

Pokud celý popis velmi zjednoduším tak oddělení vybírá pro redakční radu zajímavá rozhodnutí ideálně taktéž s aplikačním přesahem do českého právního systému. Tato rozhodnutí následně anotuje a členové redakční rady z nich vybírají rozhodnutí. Ta překladatelé většinou z řad soudu překládají a členové redakční rady k nim obvykle zpracovávají autorský komentář. Následně dochází k jejich publikaci.

Jak jsem již však uváděl, od 1. ledna dochází ke změně způsobu jejího vydávání, které tak bude plně v režii Nejvyššího soudu. Nyní tak k vyjmenovaným činnostem přibývá i další. Tou je v podstatě spoluzajištění publikace daných rozhodnutí ze strany našeho oddělení. To zahrnuje například provedení korektur, formátování, vložení do systému a jejich zveřejnění.

Já osobně činnosti při přípravě modré sbírky a jejich anotaci koordinuji, účastním se redakčních rad, kde anotovaná rozhodnutí stručně představuji a řeším další problematiku ad hoc charakteru.

Jaké jméno – kredit – má český Nejvyšší soud v zahraničí?

Nejvyšší soud má v zahraničí velmi dobré jméno. Je tomu zejména ze dvou důvodů – kvalitní rozhodovací činnost a poměrně solidní mezinárodní aktivita, kdy například před vypuknutím pandemie Nejvyšší soud pořádal dvě mezinárodní konference s podtituly Závaznost soudních rozhodnutí a Nejvyšší soudy v měnící se době. Obou se účastnili významní představitelé evropské justice, jakož i řada představitelů jurisdikcí napříč státy Evropské unie. Mnohé zahraniční osobnosti byly i mezi řečníky. Snad se nám na tyto aktivity podaří stejně úspěšně navázat příští rok právě při pořádání Kolokvia Sítě předsedů nejvyšších soudů Evropské unie. Myslím si, že i aktivita soudu právě v této síti napomáhá zvyšování prestiže Nejvyššího soudu. Předseda Nejvyššího soudu pan doktor Petr Angyalossy je v současnosti taktéž členem Výboru Sítě a přímo se tak spolupodílí na určování směru a chodu celé Sítě.

A na závěr mi dovoluete pár o něco osobnějších otázek. V letech 2013 a 2014 jste studoval v Amsterdamu. Jaké je tamní soudnictví? Čím by mohlo být pro naši justici inspirativní?

Na roky strávené v Amsterdamu vzpomínám velmi rád. Nechci se stavět do role odborníka na nizozemskou justici, nicméně již za studií jsem postřehl diskuze, které se vedly právě v jejím rámci ohledně ukládání trestů. Byly provedeny průzkumy, přičemž se zjišťoval dopad ukládaných trestů za spáchanou trestnou činnost na společnost jako celek a následnou možnost začlenění vězňů zpět do společnosti a podobně. Mimo jiné na základě zjištěných dat a proběhlé debaty došlo v Nizozemsku ke zvýšení počtu ukládání kratších trestů. Pozitivní důsledky se projeví v tom, že došlo ke snížení kriminality, a nyní se tak v Nizozemsku

zavírají prázdné věznice. Nizozemsko tak pokračuje v potvrzování toho, že je jedním z nejbezpečnějších států na světě.

Jelikož je právě ukládání trestů a jejich případná přísnost v rámci české justice dlouhodobě řešeným tématem, tak jsem toho názoru, že například v tomto směru bychom se mohli inspirovat.

Vím od Vašich kolegů, že Vaším velkým koníčkem je rybolov. Jak jste se k němu dostal? Chytáte ryby pouze sladkovodní nebo se vydáváte i na moře?

Ryby jsem začal chytat s mým tátou již jako malý kluk. Začal jsem tedy jako téměř každý chytáním kaprů a karasů, kterých bývaly plné rybníky. Postupem času, jak jsem začal studovat a následně pracovat, času na pravidelné docházení k vodě zůstávalo stále méně. V tomto ohledu se jako výborné východisko ukázalo Norsko, kam jsme poprvé s mým tátou jeli s našimi známými. Od té doby

do Norska jezdíme pravidelně, ač nám v tomto ohledu pandemie COVID 19 taktéž zkřížila plány.

Mořský sportovní rybolov mě momentálně baví mnohem více. Je to dáno způsobem rybolovu, které člověk využívá. Mořský rybolov, ač se to nezdá, je taktéž poměrně hodně náročný. Pro představu – klidně deset dvanáct hodin denně jste na moři a pro rybolov využíváte návnadu, takzvaný pilker, která má zhruba jeden kilogram. Návnada může být klidně i sto dvacet metrů hluboko pod hladinou. Po návratu z moře dále musíte zpracovat ryby, které jste ten den ulovil. Ale ten rybářský zážitek, a nejen ten, za to stojí.

Norsko se za ty roky stalo jednou z mých nejoblíbenějších destinací. Proměny krajiny od jihu na sever, od ostrovů do vnitrozemí, vstřícnost místních a výborné podmínky pro rybolov, to všechno jsou důvody, proč se tam tak rád vracím.

**Děkuji za rozhovor.
Ptal se Petr Tomíček**



AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU



Nejvyšší soud chystá další významnou investici. Právě totiž vybírá stavební firmu, která provede rekonstrukci starého jednacího sálu z 80. let minulého století. V novém sále projektovaném společností Arch.Design, jehož budoucí podobu ukazuje vizualizace) by se měla v ideálním případě už říjnu příštího roku konat podstatná část plánovaného Kolokvia Síťě předsedů nejvyšších soudů Evropské unie.

Stupňovitý sál pro 130 až 150 osob se k původní funkcionalistické stavbě z roku 1932 přistavěl v letech 1984 až 1986 jako nový dvorní trakt na objednávku tehdejšího Krajského výboru KSČ, který v budově sídlil. Nejvyšší soud, který objekt získal v roce 1993, dlouhá desetiletí využíval sál k více účelům. – Potýkal se s nedostatkem prostor, proto jeho horní třetinu přepažil provizorní příčkou, za kterou umístil soudní knihovnu. Až s otevřením nového křídla budovy 1. října 2019 získala knihovna Nejvyššího soudu v novostavbě odpovídající zázemí a vedení Nejvyššího soudu se „uvolnilo ruce“ pro potřebnou rekonstrukci dvorní vestavby, respektive sálu, který je její hlavní částí.

ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU - 4/2021

Verze: elektronická, formát PDF

Redakce: Mgr. Petr Tomíček – vedoucí redaktor, Mgr. Aleš Pavel, Bc. Monika Němcová

Fotografie:

archiv Nejvyššího soudu, archiv Spolkového soudního dvora, Ing. Jiří Sláma, Mgr. Petr Tomíček, Mgr. Aleš Pavel, archiv Vrchního zemského soudu v Hammu, soukromý archiv JUDr. Romana Vicherka, soukromý archiv Mgr. Petra Bartáka, LL.M., archiv Arch.Design s.r.o.

Redakční rada:

předseda redakční rady JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.,
JUDr. Petr Šuk,
JUDr. Jan Eliáš, Ph.D.,
JUDr. František Púry, Ph.D.

Grafické zpracování: Dominik Martin

Registrace: AEQUITAS ISSN 2570-572